

PRISM WORLD

Std.: 8 (Marathi) <u>भूगोल</u>

Chapter: 5

Q.1 पुढील बहुपर्यायी प्रश्नांचा दिलेल्या उत्तरांपैकी अचूक पर्याय निवडा

1 सागरी प्रवाहांच्या जवळील किनारपट्टीच्या प्रदेशात खालीलपैकी कशाचा परिणाम होत नाही? a. पर्जन्य b. भूमीय वारे c. तापमान d. क्षारता

Ans सागरी प्रवाहांच्या जवळील किनारपट्टीच्या प्रदेशात खालीलपैकी कशाचा परिणाम होत नाही - भूमीय वारे

खालीलपैकी कोणता प्रवाह हिंदी महासागरात आहे?
 a. पूर्व ऑस्ट्रेलिया प्रवाह
 b. पेरू प्रवाह
 c. दक्षिण ध्रुवीय प्रवाह
 d. सोमाली प्रवाह

Ans खालीलपैकी कोणता प्रवाह हिंदी महासागरात आहे - सोमाली प्रवाह

वंब्राडोर प्रवाह कोणत्या महासागरात आहे?
 a. पॅसिफिक
 b. उत्तर अटलांटिक
 c. दक्षिण अटलांटिक
 d. हिंदी

Ans लॅब्राडोर प्रवाह कोणत्या महासागरात आहे - अटलांटिक

4 उष्ण व थंड सागरी प्रवाह एकत्र येतात, त्या प्रदेशांत खालीलपैकी कशाची निर्मिती होते? a. दव b. दिहवर c. हिम d. दाट धुके

Ans उष्ण व थंड सागरी प्रवाह एकत्र येतात, त्या प्रदेशांत खालीलपैकी कशाची निर्मिती होते - दाट धुके

5 उत्तर ध्रुवीय प्रदेशापासून अंटार्क्टि कापर्यंत वाहणारे प्रवाह कोणते? a. उष्ण सागरी प्रवाह b. थंड सागरी प्रवाह c. पृष्ठीय सागरी प्रवाह d. खोल सागरी प्रवाह

હ. તુંદાન લાગલ પ્રવાદ

Ans उत्तर ध्रुवीय प्रदेशापासून अंटार्क्टि कापर्यंत वाहणारे प्रवाह कोणते - खोल सागरी प्रवाह

Q.2 एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

सागरी प्रवाहांना वाऱ्यामुळे कशी दिशा मिळते?

Ans सागरी प्रवाहांना वाऱ्यांमुळे उत्तर गोलधार्त घडयाळाच्या कटयांच्या दिशेप्रमाणे आणी दक्षिण गोलधार्त घडयाळाच्या कटयांच्या विरुद् ध दिशेप्रमाणे दिशा मिळते.

Q.3 चूक की बरोबर सांगा व चुकीची विधाने दुरूस्त करा.

1 हिमनगांचे वहन जलवाहतुकीच्या दृष्टीने धोकादायक नसते.

Ans हिमनगांचे वहन जलवाहतुकीच्या दृष्टीने धोकादायक नसते. - अयोग्य दुरुस्त विधान : हिमनगांचे वहन जलवाहतुकीच्या दृष्टीने धोकादायक <u>असते</u>.

2 ब्राझीलजवळ सागरी प्रवाहांमुळे पाणी उबदार होते. याउलट आफ्रिका किनाऱ्यालगत पाणी थंड होते.

Ans ब्राझीलजवळ सागरी प्रवाहांमुळे पाणी उबदार होते. याउलट आफ्रिका किनाऱ्यालगत पाणी थंड होते. - अयोग्य दुरुस्त विधान : ब्राझीलजवळ सागरी प्रवाहांमुळे पाणी उबदार होते. तसेच, आफ्रिका किनाऱ्यलगतही पाणी उबदार होते.

उ पृष्ठीय सागरी प्रवाहांची निर्मिती सर्व साधारणपणे विषुववृत्तीय प्रदेशात होते.

Ans पृष्ठीय सागरी प्रवाहांची निर्मिती सर्व साधारणपणे विषुववृत्तीय प्रदेशात होते. - अयोग्य दुरुस्त विधान : पृष्ठीय सागरी प्रवाहांची निर्मिती <u>विषुववृत्तीय प्रदेशात व त्याचप्रमाणे ध्रुवीय प्रदेशांतही</u> होते.

मानवाच्या दृष्टीने सागरी प्रवाहांना मोठे महत्त्व आहे.

Ans मानवाच्या दृष्टीने सागरी प्रवाहांना मोठे महत्त्व आहे. - योग्य

सागरी प्रवाह पाण्याला विशिष्ट दिशा व गती देतात.

Ans सागरी प्रवाह पाण्याला विशिष्ट दिशा व गती देतात. - योग्य

.

6

6 खोल सागरी प्रवाह अत्यंत वेगाने वाहतात.

Ans खोल सागरी प्रवाह अत्यंत वेगाने वाहतात. - योग्य

Q.4 नकाशावाचन करून खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

1

उत्तर अमेरिका

प्रतिभिक्त महासागर

विव्यक्तिया प्रति

विव्यक्तिया

विव्यक्तिया प्रति

विव्यक्तिया विव्यक्तिय प्रति

विव्यक्तिया विव्यक्तिया प्रति

विव्यक्तिया विव्यक्तिय प्रति

विव्यक्तिय प्रति विव्यक्तिय प्रति

विव्यक्तिय प्रति विव्यक्तिय विव्यक्तिय प्रति विव्यक्तिय प्रति विव्यक्तिय प्रति विव्यक्तिय विव्यक्

सागरी प्रवाहांचा नकाशा पाहून पुढील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

- i. हंबोल्ट प्रवाह दक्षिण अमेरिकेच्या किनाऱ्यावरील हवामानावर काय परिणाम होत असेल?
- ii. प्रति विषुववृत्तीय प्रवाह कोणकोणत्या महासागरांत <mark>दिसत ना</mark>हीत व का?
- iii. उत्तर हिंदी महासागरात कोणते प्रवाह नाहीत व का?
- iv. उष्ण व शीत प्रवाह एकत्र येणारी क्षेत्रे कोठे आहेत?
- Ans i. हंबोल्ट हा शीत प्रवाह असल्यामुळे दक्षिण अमेरिकेच्या पश्चिम किनारपट्टीवर तापमानाचे व पर्जन्याचे प्रमाण कमी राहील. प्रति विषुववृत्तीय प्रवाह अर्कीतर्क महासागरत व दक्षिण महासागरत दिसत नाहीत. हे महासागर ध्रुवीय प्रदेशांत असल्यामुळे त्यांत ii. व्यापारी वाऱ्यांचा प्रभाव तुलनेने कमी असतो. परणामी, त्यांत प्रति विषुववृत्तीय प्रवाह दिसत नाहीत.
 - iii. उत्तर हिंदी महासागरत शीत प्रवाह नाहीत. उत्तर हिंदी महासागरचा भाग कटिबंधात असल्यामुळे तेथे शीत प्रवाह नाहीत. उत्तर अटलांटिक महासागरत गल्फ प्रवाह व लॅब्रोडोर प्रवाह, उत्तर पॅसिफिक महासागरत क्युरोशिओ प्रवाह व ओयाशिओ प्रवाह,
 - iv. दक्षिण अटलांटिक महाभारत ब्राजील प्रवाह व फॉकलॅंड प्रवाह, दक्षिण पॅसिफिक महाभारत पूर्व ऑस्ट्रेलिया प्रवाह, दक्षिण ध्रुवीय प्रवाह, दक्षिण हिंदी महासागरत अॅग्युल्हास प्रवाह व दक्षिण ध्रुवीय प्रवाह इत्यादी.

Q.5 भौगोलिक कारणे लिहा.

Ans i. कॅनडाच्या पूर्व किनाऱ्यावरील लॅब्राडोर शीत प्रवाह वाहतो.

- ii. लॅब्राडोर शीत प्रवाहामुळे कॅनडाच्या पूर्व किनाऱ्याजवलीत सागर जलाच्या तापमानात घट होते.
- सागरजलाच्या तापमानात घट झाल्यामुळे सागरातील पाणी गोठू लागते. त्यामुळे कॅनडाच्या पूर्व किनाऱ्यावरील बंदरे हिवाळ्यात iii. गोठतात.

Q.6 सविस्तर उत्तरे लिहा.

खोल सागरी प्रवाह निर्मितीची कारणे कोणती

- Ans i. खोल सागरी प्रवाह वेगवेगळ्या भागांतील पाण्याचा तापमानातील तफ़ावतीमुळे तयार होतात.
 - ii. सागर जलाची घनता समुद्राच्या प्रत्येक ठिकाणी सारखी नसते.
 - iii. गरम झालेल्या पाण्याची क्षारत कमी असते. असे पाणी पृष्ठभागावर येते तर गार पाण्याची घनता जास्त असल्याने ते खाली जाते.
 - iv. या हालचालींमुळे खोल सागरी प्रवाह तयार निर्माण होतात यालाच अभिसरण असे म्हणतात.
- सागरजल गतिशील कशामुळे होते?
- Ans सागर जल गतिशील तापमान, सागर जलाची क्षारता व घनता ग्रहीय वारे, पृथ्वीचे परिवलन, भुखंडीय रचना, व अभिसरण i. इत्यादींमुळे होते.
 - ii. सागराच्या वेगवेगळ्या भागात सागर जलाचे तापमान, क्षारता व घनता यात विभिन्नता दिसून येते.
 - iii. म्हणून घनता कमी असलेले पाणी पृष्ठभागावर येते तर गार पाण्याची घनता जास्त असल्याने ते खाली जाते यामुळे खोल सागरी

.

,

प्रवाह तयार निर्माण होतात यालाच अभिसरण असे म्हणतात.

- iv. शीत व उष्ण पृष्ठीय सागरी प्रवाहांच्या निर्मितीतील तापमान हा महत्त्वाच्या घटक आहे सागर जल हे विषुववृत्ताकडून ध्रुवाकड़े ध्रुवाकडून विषुववृत्ताकडे हालचाल करते.
- v. पृथ्वीच्या परिवलनामुळे उत्तर गोलार्धात सागरी प्रवाह घड्याळाच्या दिशेने फिरतात तर दक्षिण गोलार्धात ते घड्याळाच्या काटयाच्या विरुद्ध दिशेने फिरतात.
- vi. किनारपट्टीच्या रचनेनुसार सागरी प्रवाहांच्या दिशा वदलतात.
- vii. सागरी प्रवाह नद्या प्रमाणे एकाच दिशेने वाहतात. ग्रहीय वाऱ्यांमुळे सागरजलाला गती प्राप्त होते.

Q.7 थोडक्यात उत्तरे लिहा.

24

पुढील गोष्टींचा परिणाम सांगा.
 उष्ण व शीत प्रवाहांच्या सांगमंचे प्रदेश

Ans i. उष्ण व शीत प्रवाहांच्या संगमांच्या प्रदेशांत मोठ्या प्रमाणावर दाट धुके तयार होते.

उष्ण व शीत प्रवाहांच्या संगमांच्या प्रदेशांत मोठ्या प्रमाणावर वनस्पति, शेवाळ, प्लवंक हे माशांचे खादय वाढते व तेथे मासेमारी ii. व्यवसाय भरभराटीस येतो.

पुढील गोष्टींचा परिणाम सांगा.
 सागरी प्रवाहांची वहनशक्ती

Ans i. पृष्ठीय सागरी प्रवाहांच्या वहनशक्तीमुळे किनारपट् टीच्या तापमानात व पर्जन्यमानात फरक पडतो.

खोल सागरी प्रवाहांमुळे सागराच्या पृष्टीय भागातील उष्ण पाणी सागराच्या तळाकडे व सागराच्या तळाकडील थंड पाणी सागराच्या ii. पृष्ठभागाकडे येते.

पुढील गोष्टींचा परिणाम सांगा.शीत प्रवाहांचा हिमनगाच्या हालचालींवर

Ans i. शीत सागरी प्रवाह ज्या किनारपट् टीजवळून वाहतात त्या ठिकाणी तापमान घटते.

ii. शीत सागरी प्रवाह ज्या किनारपट् टीजवळून वाहतात तेथे तुलनेने कमी पाऊस पडतो.

4 पुढील गोष्टींचा परिणाम सांगा. सागरात पुढे आलेल्या भूभागांचा सागरी प्रवाहांवर

Ans i. सागरात पुढे आलेल्या भूभागांमुळे सागरी प्रवाहांमध्ये <mark>अड</mark>थळे निर्माण होतात.

ii. सागरात पुढे आलेल्या भूभागांमुळे सागरी प्रवाहांची दि<mark>शा व</mark> वेग या घटकांत बादल होतो.

5 पुढील गोष्टींचा परिणाम सांगा. खोल सागरी प्रवाह Colours of your Dreams

Ans i. खोल सागरी प्रवाहांमुळे सागराच्या पृष्टीय भागातील उष्ण पाणी सागराच्या तळाकडे व सागराच्या तळाकडील थंड पाणी सागराच्या पृष्ठभागाकडे येते.

ii. खोल सागरी प्रवाहांमुळे सागर जलाचे पूर्णवीतरण घडून येते.

पुढील गोष्टींचा परिणाम सांगा.
 उष्ण प्रवाहांचा हवामानावर

Ans i. उषा सागरी प्रवाह ज्या किनारपट् टीजवळून वाहतात त्या टिकणी तापमान वाढते.

ii. उषा सागरी प्रवाह ज्या किनारपट् टीजवळून वाहतात तेथे तुलनेने अधिक पाऊस पडतो.